

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Volt egyszer egy böllérfesztivál

Gondolatok a 2023. március 4-én Nyíregyházán megrendezett V. Nyírségi Disznótoros Fesztivál és XXI. Nemzetközi Böllérversenyről¹ rendezvényen történt disznóvágásról

Szerző:

dr. Nagy Csilla

Magyar Birtokvédelmi Szövetség

Budapest, 2023. május 15.

¹ a rendezvényre a továbbiakban böllérversenyként hivatkozunk

Rövidítések

Ákr.: az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény

Ávt.: az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény

Btk.: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

Panasztörvény: a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény

Előszó

„A disznóölés hazai kultúránkban tulajdonképpen annyira természetes, mint a spanyoloknál a bikaviadal” - írja az euvonal.hu oldal² - „a pálinka a hideg hajnalok elengedhetetlen részét képezi, és rendszerint ahhoz is megadja a bátorságot, hogy a sokak számára véres transzírozásként felfogott hagyomány inkább legyen egyfajta közösségi esemény”.

Kiváló meglátások a cikk írójától, bár a disznóvágás jóval régebbi múltra tekinthet vissza, mint Spanyolországban a bikaviadal, ugyanakkor mára mindkét esemény megosztó eseménynek is minősül a társadalom szemében. Az iparosodás, a falusi életmódtól való eltávolodás, az elvárosiasodás, a vegetáriánus, vegán életmód terjedése, az állatvédelemre való társadalmi érzékenység fokozódása, az állatokról való ismereteink bővülése, az állatvédelmi jogszabályok szigorítása egymással kölcsönhatásban lévő, egymást erősítő tényezők, és az állatok korábban soha nem vitatott leölési módja ma már egyre több kérdést vet fel. A fenti portál szerint a disznóvágás *„magyar kultúránk szerves részét képezi. A hagymán pirított vér, a véres hurka vagy a házi kolbász készítése mind olyan folyamatok, melyek közelebb hozzák egymáshoz a család tagjait, s végül az egész napos munka egy fenséges lakomával zárulhat”.*

A cikk a megölt állat feldolgozására helyezi a hangsúlyt, ugyanakkor az állat az állat odaszállítása, lefogása, leölése az egész cselekménysorozat azon mozzanata, amely kritikus, ahol a jogszabályok maradéktalan be nem tartása az állat szenvedéséhez vezethet.³

² <https://www.euvonal.hu/eu-konform-disznovagas-szabvanyok-es-szabalyok-egy-helyen/>

³ Dr. Lorászko Gábor igazságügyi szakértő megerősítette, hogy az állat odaszállítása, lefogása többször tovább tart a leölésnél, sokféle módon okozhatnak alatta sérülést és félelmet, bőven van idő annak tudatosulására, így a szenvedés kifejezetten jelentős lehet.

Az állat disznóvágás során történő leölésének jogszabályi háttere

I. A TANÁCS 1099/2009/EK RENDELETE (2009. szeptember 24.) az állatok leölésük során való védelméről

A rendelet 3. cikk határozza meg a leölésre és a kapcsolódó műveletekre vonatkozó általános követelményeket, a jelen ügyben releváns (1) - (2) bek. szerint::

„(1) Az állatokat a leölés és a kapcsolódó műveletek során meg kell kímélni minden elkerülhető fájdalomtól, szorongástól vagy szenvedéstől.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a vállalkozóknak meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket különösen annak biztosítására, hogy az állatok:

a) fizikai kényelmet és védelmet kapjanak, különösen azáltal, hogy a legmegfelelőbb hőmérsékleti körülmények mellett, tisztán tartják őket, és megvédik őket az eleséstől vagy megcsúszástól;

b) védelmet kapjanak a sérülések ellen;

c) olyan bánásmódban részesüljenek és olyan elhelyezést kapjanak, amely figyelembe veszi szokásos viselkedésüket;

d) ne mutassák elkerülhető fájdalom, félelem vagy rendellenes viselkedés jeleit;

e) ne szenvedjenek hosszan tartó takarmány- vagy vízmegvonástól;

f) ne legyenek kitéve más állatokkal való elkerülhető, a jólétüket esetleg sértő érintkezésnek.⁴

A kábítási módszereket meghatározó 4. cikk (1) bek. szerint:

„(1) Az állatok leölésére kizárólag az I. mellékletben megállapított módszerekkel és az azok alkalmazására vonatkozó egyedi követelményekkel összhangban végzett kábítást követően kerülhet sor. Az eszméletvesztés és az érzéketlenség állapotát az állat haláláig fenn kell tartani.

Az I. mellékletben említett azon módszereket, amelyek nem okoznak azonnali halált (a továbbiakban: egyszerű kábítás) a lehető leggyorsabban olyan, halált okozó eljárásnak kell követnie, mint például az elvéreztetés, a gerincvelő megsértésével történő leölés, az elektromos áramütés vagy az oxigénhiánynak való tartós kitétel.”

⁴ A rendelet 2. cikk l) pontja alapján: „vállalkozó” : állatok leölését vagy ahhoz kapcsolódó, e rendelet hatálya alá tartozó műveleteket végző vállalkozás feletti ellenőrzést gyakorló természetes vagy jogi személy”

A rendelet 5. cikke határozza meg a kábítás ellenőrzésére vonatkozó általános követelményeket:

„(1) A vállalkozók biztosítják, hogy a kábításért felelős személyek vagy más kijelölt alkalmazottak rendszeres ellenőrzést végezzenek annak érdekében, hogy meggyőződjenek arról, hogy az állat nem mutatja eszmélet vagy érzékelés jeleit a kábítási folyamat befejezése és a halál beállta közötti időszakban.

Az ilyen ellenőrzéseket megfelelően reprezentatív állatmintán kell elvégezni, és azok gyakoriságát a korábbi ellenőrzések eredményeinek és minden olyan tényezőnek a figyelembevételével kell megállapítani, amely befolyásolhatja a kábítási folyamat hatékonyságát.

Amennyiben az ellenőrzések azt mutatják, hogy az állatot nem kábították el megfelelően, a kábításért felelős személy haladéktalanul megteszi a 6. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozott szabványművelési eljárásokban meghatározott, szükséges intézkedéseket.

(2) Amennyiben a 4. cikk (4) bekezdésének alkalmazásában az állatok leölése előzetes kábítás nélkül történik, a levágásért felelős személynek rendszeres ellenőrzéseket kell végeznie az arról való meggyőződés érdekében, hogy az állatok nem mutatják eszmélet vagy érzékelés jeleit a féken tartás befejezése előtt, továbbá nem mutatnak életjelet a zsigerelés vagy a forrázás megkezdése előtt.

(3) Az (1) és a (2) bekezdés alkalmazásában a vállalkozók alkalmazhatják a 13. cikkben említett, a bevált gyakorlatokra vonatkozó útmutatókban leírt ellenőrzési eljárásokat.

(4) Adott esetben, bizonyos kábítási módszerek magas megbízhatósági szintjének a figyelembevétele érdekében és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság véleménye alapján a 25. cikk (2) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően eltérések állapíthatók meg az (1) bekezdésben említett eljárástól.”

A 6. cikk (1) bek. szerint „a vállalkozóknak az állatok leölését és a kapcsolódó műveleteket előre meg kell tervezniük, és azokat szabványművelési előírásokkal összhangban kell végrehajtaniuk”, a cikkben foglalt előírások szerint.

A 7. cikk (1) bek. szerint „a leölést és a kapcsolódó műveleteket csak a megfelelő szakértelemmel rendelkező személyek végezhetik, és nem okozhatnak elkerülhető fájdalmat, szorongást vagy szenvedést az állatoknak”. A (2) bek. szerint „a vállalkozók biztosítják, hogy a következő vágási műveleteket csak az ilyen műveletekre érvényes, a 21. cikkben előírt képesítési bizonyítvánnyal

rendelkező olyan személyek végezhetik, akik bizonyítják, hogy képesek e műveleteket az e rendeletben megállapított szabályok szerint végezni:

- a) az állatok kezelése és ellátása a féken tartás előtt;*
- b) az állatok féken tartása elkábítás vagy leölés céljából;*
- c) az állatok elkábítása;*
- d) a kábítás eredményességének értékelése;*
- e) az élő állatokra való lábbilincs-felhelyezés és azok felemelése;*
- f) az élő állatok elvéreztetése;*
- g) a 4. cikk (4) bekezdése szerinti levágás.”*

A 9. cikk tartalmazza a féken tartásra szolgáló és kábító berendezések használatára vonatkozó követelményeket, a jelen esetben releváns (2) bek. szerint :

„(2) A vállalkozók biztosítják, hogy a kábítási műveletek során a helyszínen azonnal rendelkezésre álljon egy megfelelő tartalék berendezés, és hogy azt az eredetileg használt kábító berendezés meghibásodása esetén haladéktalanul használatba helyezzék. A tartalék berendezés használatakor alkalmazott módszer különbözhet az elsőként alkalmazott módszertől.

(3) A vállalkozók biztosítják, hogy az állatokat nem helyezik féken tartásra szolgáló berendezésbe, többek között fejrögzítőbe addig, amíg a kábításért vagy elvéreztetésért felelős személy készen nem áll az állat lehető leggyorsabban történő elkábítására vagy elvéreztetésére.”

A 10. cikk írja elő a személyes otthoni fogyasztásra vonatkozó követelményeket, mely szerint

„Kizárólag a 3. cikk (1) bekezdésében, a 4. cikk (1) bekezdésében és a 7. cikk (1) bekezdésében foglalt követelményeket kell alkalmazni a baromfitól, a nyúltól és a vadnyúttól eltérő állatok vágóhidon kívül történő olyan levágására és kapcsolódó műveletekre, amelyet a tulajdonos vagy a tulajdonos felelőssége és felügyelete alatt álló személy személyes otthoni fogyasztásra végez.

Mindazonáltal a 15. cikk (3) bekezdésében, valamint a III. melléklet 1.8-1.11. pontjában, 3.1. pontjában - és amennyiben az egyszerű kábításra vonatkozik - 3.2. pontjában foglalt követelményeket is alkalmazni kell a baromfitól, nyúttól, vadnyúttól, sertéstől, juhtól és kecskétől eltérő állatok személyes otthoni fogyasztásra, a tulajdonos vagy a tulajdonos felelőssége és felügyelete alatt álló személy által, vágóhidon kívül végzett levágására.”

A 26. cikk (1) bek. értelmében „a rendelet nem akadályozhatja a tagállamokat abban, hogy olyan nemzeti szabályokat tartsanak fenn, amelyek e rendelet hatálybalépésekor érvényben vannak, és amelyek célja nagyobb fokú védelem biztosítása az állatoknak a leölés időpontjában”.

II. Az Ávt. rendelkezései:

„2. § (1) a) a törvény hatálya kiterjed: a gazdasági haszon céljából tartott, igénybe vett állatokra;

3. § (4) 4. állatkinzás: az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő - nem kísérleti célra szánt - állategyed tenyésztése, szaporítása;

6. § (1) a) Az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani, így különösen az állatot nem szabad kínozni,

5. § (5) A gazdasági haszon céljából tartott állat tartása, szállítása és életének kioltása során előnyben kell részesíteni az állatkímélő technológiákat.

9. § (1) Az állaton fájdalommal vagy károsodással járó beavatkozást - az állat érdekében szükséges azonnali beavatkozások kivételével - kizárólag szakirányú végzettséggel, illetve az állattartók körében szokásos beavatkozás esetében csak gyakorlattal rendelkező személy végezhet.

9. § (2) Beavatkozás érzéstelenítés nélkül csak akkor végezhető, ha az érzéstelenítés, illetőleg az ehhez szükséges rögzítés legalább akkora fájdalommal járna mint a beavatkozás. A gazdasági haszon céljából tartott állaton érzéstelenítés nélkül végezhető beavatkozásokról külön jogszabály rendelkezik.

12. § (1) Az állat életének kioltása - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - kizárólag kábítás után történhet.

12. § (2) A kábítási kötelezettség nem vonatkozik a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja. Ezekben az esetekben is gondoskodni kell azonban arról, hogy az állat életének kioltása szakszerű gyorsasággal és a legkisebb szenvedéssel járjon.

12. § (3) Jogszabály rendelkezik az állati élet olyan módon történő kioltásáról, amelynél az előzetes kábítás nem kötelező”.

Vágóállatok tekintetében

„17. § A kábítás nélküli állatvágás esetén az állatot levágás előtt úgy kell lefogni, amely alkalmas arra, hogy az megkímélje minden elkerülhető fájdalomtól.

18. § A kábítást úgy kell elvégezni, hogy annak hatása fennmaradjon, amíg a levágást követően az állat ki nem vérzik.”

III. A vágóállatok leölésének és levágásának állatvédelmi szabályairól szóló 140/2012. (XII. 22.) VM rendelet 1. §-a az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatalt jelöli ki, mint a TANÁCS az állatok leölésük során való védelméről szóló 1099/2009/EK RENDELETE (2009. szeptember 24.) előírásainak való megfelelés biztosítására hatáskörrel rendelkező hatóságot.

Gyakorlati útmutatók

A jogszabályok alkalmazásának megkönnyítése végett az EU és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) is adott gyakorlati útmutatót.

Az EU útmutató⁵ többek között előírja, hogy a halál megerősítéséhez ellenőrizni kell, hogy *„az állat nem mozog spontán, teste el van ernyedve, nem reagál az orr/fül csipkedésére, nem ad ki hangot, nem lélegzik rendszeresen; a sertések liheghetnek a haláluk előtt, nem pislog, ha hozzáér a szeméhez, nem forgatja felfelé a szemét, pupillái ki vannak tágulva, már nem vérzik, nincs szívverése”.*

A Nébih által kiadott útmutató szerint *„helytelen kábítás esetén a következő tüneteket lehet észlelni a kábítás módjától függetlenül:*

ritmikus légzés,

összehúzott pupillák,

fej-emelgetési kísérletek,

corneareflex⁶, fájdalomreflex.”

Mindkét útmutató tartalmaz egyéb előírásokat, a penetratív rögzített závarzatú pisztoly használata tekintetében is.

⁵ https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-05/aw_prac_slaughter_factsheet-2018_farm_pigs_hu.pdf, 2023.4.11.

⁶ dr. Lorászki Gábor igazságügyi szakértő szerint: szaruhártya reflex vagy annak közérthetőbb formájában a pislogási reflex

Az állat disznóvágás során történő leölésének büntetőjogi háttere

A Btk. alapján:

”244. § (1) bek. a) pontja szerint *„aki gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”*.

A (2) bek. a) és c) pontja szerint *„a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást az állat különös szenvedését okozva, nagy nyilvánosság előtt, követik el.”*

A jogszabály csak a szándékos elkövetést szankcionálja, ugyanakkor az állatkínzás nem eredménybűncselekmény, bekövetkeztéhez elegendő a cselekmény alkalmassága az eredmény kiváltására. A 2009-es Büntető Törvénykönyv magyarázata szerint *„a hasznosítás céljából történő - kíméletes, fájdalmat, szenvedést nem okozó - fizikai ráhatás indokolt és szükségszerű is lehet”*⁷. A disznóvágás jogszabályoknak megfelelő végrehajtása során az állat - a jelenlegi tudományos nézetek szerint - fájdalomérzet, szenvedés nélkül pusztul el s a megfelelően végrehajtott disznóvágás nem tartozik az állatkínzás körébe. Amennyiben azonban a disznóvágás az állatnak szenvedéssel, különös szenvedéssel jár, már felmerül az állatkínzás fennállása.

Az életfunkciók megszűnése

Az életfunkciók megszűnése időpillanatának döntő jelentősége van annak megítélésében, hogy történt-e jogsértés. Amennyiben a halál az állatvédelmi jogszabályoknak megfelelő módon és időpontba beáll, nem beszélhetünk e tekintetben jogsértésről.

Dr. Lorászkó Gábor igazságügyi szakértő a 2022-ben a Miskolci Egyetemen indult állatvédelmi szakjogász képzésen az agyműködés végérvényes, visszafordíthatatlan beálltát tekintette döntőnek. Előadása alapján alábbi körülmények együttes fennállása esetén tekinthető az állat halottnak:

- a szem érintésre nem váltja ki a pislogást;
- a pupilla tág és nem szűkül fényhatásra;

⁷ A Büntető Törvénykönyv magyarázata, 2009, Complex Kiadó

- a légzés megszűnik;
- az állat a nyelvének előre húzásakor azt nem húzza vissza;
- a szívverés megszűnik.

A böllerverseny rendezvényen történt disznóvágáshoz kapcsolódó állatvédelmi bejelentés

A Malacvédő Alapítvány (székhely: 3778 Varbó, Rákóczi Ferenc utca 31., adószám: 19251527-1-05) - a továbbiakban: bejelentő - böllerverseny rendezvényen⁸ történt disznóvágás az állatvédelmi jogszabályokat sértő megvalósítása alapján tett bejelentést a Nyíregyházi Rendőrkapitányságon, Nyíregyháza MJV Jegyzőjénél és a Szabolcs-Szatmár- Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztályán.

A bejelentéshez három videófelvétel került csatolásra.

A videofelvételek

Az élve perzseléses videón a sertés 0.10-nél rőfög, a jelenlévők számára is egyértelmű hogy él, mert 0.22-nél taglópisztollyal fejbe lövik, az állat 1.28-nál lélegzik, 2.07-től folyamatosan lélegzik és pislog, 02.33-nál látszik a lehelete, rőfög, és már ég a teste.

A második felvételen 0.19-nél már elvitték a vágás helyéről az állatot, amely tátog, mozog a nyelve. 0.26-nál rátaposnak a fejére

A harmadik felvételen 0.10-nél már a kivéreztetés után megpróbál felkelni a disznó.

Többször maga a rőfögés is jól kivehető a felvételen. Perzselés előtt egyértelműek a lélegzés jelei, majd perzselés közben 03:09-nél a disznó szája magától mozdul meg, és azt is látni lehet, ahogy kilélegzik. 03:25 után az állat többször is jól kivehetően pislog.

A jelenlévők videóra rögzített megszólalásaiból kitűnően - „Ez még él ..., még rőfög.” (00:05-nél), „Még rőfög.” (00:14), „Még mindig rőfög, szegény.” (02:34), „..., nem bír megdöglenni.” (05:33) - a jelenlévők egy része is látja, hogy a disznó él. (Vannak kételkedők is, 00:06-nál például arra a megállapításra, hogy még rőfög, valaki azt válaszolja, „nem biztos az”. 03:25-nél pedig a disznó mozgását valaki „csak ilyen idegrángásnak” titulálja.)

⁸ <https://csodalatosmagyarorszag.hu/programok/gasztro-programok/nyirsegi-disznotoros-fesztival-es-bollerverseny-2023-nyiregyhaza/>, 2023.04.04.

A videofelvételek a szakértők szemével

A videofelvételeket Dr. Lorászkó Gábor igazságügyi szakértőnek és dr. Kitora Noémi hatósági állatorvosnak küldtem meg véleményezésre.

I. Dr. Lorászkó Gábor igazságügyi szakértő állásfoglalása

A szakértő a videóra vett cselekményt „a magyar szellemi ugarnak” nevezte, és megállapította, hogy élt még a sertés a testfelület égetésekor.

A felvételen azt látni, hogy a szegbelövő pisztolyt nem az agykoponya közepe irányába sütötte el az a személy, hanem ferdén a tarkó irányába, így az eszköz nem hosszú hegye - véleménye szerint - a homloküregbe, és nem az agykoponyába hatolt, ezért érdemben nem növelte az állat gyors elhullásnak esélyét.

II. dr. Kitora Noémi hatósági állatorvos állásfoglalása

A szakértő kiemelte, hogy a videó elején már látszik, hogy a résztvevők látják, hogy nincs minden rendben, mert mikor véres torokkal oda húzzák az állatot, még rálőnek egyet a fejére kábító pisztollyal, pedig már látszik, hogy volt kábítva és szúrva is és magatehetetlen. Ilyenkor újra kellett volna szűrni, nem pedig (rosszul) újra megpróbálni taglózni. Az elvérés hiányos mert a perzselés elején még meg is ugrik a disznó, amire megfelelő vérmennyiség nélkül nem lenne képes. Az állat végig mutatja az élet jeleit, hangot ad ki, fújtat, pislog, mozgatja a fülét, orrát, száját, nyelvét, és erre holtan nem lenne képes.

A bejelentő pozícionálása az eljárásban

Az Ákr. 10. § alapján:

„(1) Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.

(2) Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek.”

Az Ávt. 48. § alapján:

„(1) Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvény szerinti azon civil szervezeteket, amelyek tevékenysége az állatok védelmére irányul, az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg.

(2) Az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt - az ilyen magatartástól való eltiltás iránt - a bíróság előtt az (1) bekezdésben megjelölt szervezet pert indíthat.”

A bejelentő, mint civil szervezet tehát az eljárásban ügyfélnek minősül.

Az állatvédelmi kérelem, mint közérdekű bejelentés

Az Ákr. 35. § (1) bek. szerint *„a kérelem az ügyfél olyan nyilatkozata, amellyel hatósági eljárás lefolytatását, illetve a hatóság döntését kéri jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében.”*

A 36. § (1) bek. alapján *„ha jogszabály további követelményt nem állapít meg, a kérelem tartalmazza az ügyfél és képviselője azonosításához szükséges adatokat és elérhetőségét.”*

„A kérelemre induló eljárások az ügyfajták döntő többségében az ügyfél számára kedvező döntéssel zárul: jogot szereznek, kötelezettség alól mentesülnek, tilalmat oldanak fel velük szemben stb. A kérelemre induló eljárásoknál az ügyfél az ügy ura.” - ezzel szemben: „a bejelentés (...) a hivatalból induló eljárás kiváltó oka.”⁹

Az Ákr. 10. § (1) bek. alapján *„ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.”*

Világos, hogy az Ákr. alapján azon bejelentő, aki más állattartó ellenőrzését kéri, rossz állattartási gyakorlatát bejelenti, nem válik ügyféllé. Álláspontom szerint a fenti logika alapján is megállapítható, hogy az állatvédelmi bejelentés nem azonos az Ákr. szerint kérelemmel.

A Panasztörvény 1. § (3) bek. első fordulata szerint *„a közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja.”* A közérdekű bejelentő tehát az, aki a vészharangot kongatja,

⁹ Ákr. Kommentár 304. o.

a témával foglalkozó nemzetközi szakmai diskurzusban az angol „whistleblower” (sípújó) kifejezés a megfelelője, azzal a különbséggel, hogy közérdekű bejelentő a hatályos magyar jogi szabályozás szerint csak az lehet, aki állami szervhez vagy helyi önkormányzathoz fordul, míg whistleblower fogalma magában foglalja azokat is, akik közvetlenül a nagy nyilvánosság tudomására hozzák az általuk észlelt problémákat.

Álláspontom szerint az állatvédelmi bejelentés *„olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja”, következésképpen az állat rosszultartása, a jó gazda gondosságának elmulasztása olyan körülmény, „amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja”.*¹⁰

Az Ávt. preambuluma szerint *„az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége”, továbbá megkülönböztetetten nagy értéket jelentenek az állatvilág egésze és annak egyedei az emberiség számára.*

„Az állatok kímélete az általános állatvédelem fogalmába tartozik. A törvény az állatvilág egyedei védelmének elősegítését jelöli meg céljaként, nyilvánvaló, hogy azok védelme - a maga összességében - az egész állatvilág védelmét jelenti, tehát - közvetve vagy közvetlenül - általában az állatvédelmet jelenti.” - írja Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje* c. könyvében¹¹.

Az állatvédelmi bejelentést közérdekű bejelentésnek minősíti az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Kódexe¹², önkormányzati honlapokra kitett tájékoztatások, és a jegyzői döntésekre vonatkozó bírósági joganyag, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) által kiadott *Kutyakötelesség* c. kiadvány¹³, az Igazságügyi Minisztérium emailcímét használó Közös ügyünk az állatvédelem közösségi oldal¹⁴ is¹⁵

¹⁰ Nagy Balázs Ágoston: *Bejelentővédelem.* (https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/1/df/b0000/Nagy%20Bal%3%A1zs%20%20%381goston_Bejelent%C5%91v%C3%A9delem.pdf) (2023. 02. 12.)

¹¹ Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje.* KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2000.

¹² A Kódexhez jelen cikk megírásáig 266 szervezet csatlakozott. <https://univet.hu/hu/egyetem/szervezeti-egysegek/allatvedelmi-jogi-elemzo-es-modszertani-kozpont/allatvedelmi-kodex/allatvedelmi-kodex-alairoi/> (2023. 02. 12.)

¹³ https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/1172555/kutyatartasi_kezikonyv_2018_2kiad_ON.pdf (2023. 02. 12.)

¹⁴ <https://www.facebook.com/kozozugyunkazallatvedelem/photos/a.119950617440232/127096983392262/> (2023. 02. 12.)

¹⁵ Továbbá így jelenik meg Állatorvosok az Állatvédelemért Országos Alapítvány <http://allatvedoallatorvos.hu/%C3%A1llattart%C3%A1si-probl%C3%A9m%C3%A1k-%C3%A1llatk%C3%ADnz%C3%A1s-bejelent%C3%A9se-b%C5%91vebben> oldalán, dr. Resch Karolina a Jegyző és Közigazgatás c. újság XVIII. évfolyam, 4.

Fent leírtak alapján, álláspontom szerint a hatóság az állatvédelmi bejelentésre tekinthet úgy, mint közérdekű bejelentésre, ugyanakkor e döntését célszerű az ügyzáró határozatban vagy végzésben megindokolni.

A Panasztörvény 1. § (4) bek szerint bejelentéssel bárki fordulhat a bejelentéssel összefüggő tárgykörben eljárásra jogosult szervhez. A szóbeli bejelentést az eljárásra jogosult szerv írásba foglalja és a bejelentő számára másodpéldányban átadja. A 4. § (1) bek. szerint a bejelentést a közérdekű bejelentések védett elektronikus rendszerében is meg lehet tenni.¹⁶

Miután az Ávt. beemeli a civil szervezeteket az ügyfelek körébe, és így felmerül, hogy az általuk megtett bejelentés az Ákr. szerinti kérelemnek minősül-e.

Az Ákr. 35. § (1) bek. szerint *„a kérelem az ügyfél olyan nyilatkozata, amellyel hatósági eljárás lefolytatását, illetve a hatóság döntését kéri jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében.”*

A kérdés tehát az, hogy az, hogy az Ávt. beemelte a civil szervezetet az ügyfél pozíciójába, kizárólag azt jelenti, hogy a civil szervezet ügyféli jogosultságokat gyakorolhat, vagy tágabb értelemben véve saját jogát, jogos érdekét érvényesíti. Az ügyintézési határidő szempontjából sem jelentéktelen a felvetés: amennyiben az eljárás kérelemre indul, „az eljárás kezdő napja a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő megérkezését követő nap,”¹⁷ amennyiben közérdekű bejelentésről van szó, a beérkezésétől számított harminc napon belül kell a hatóságnak elbírálnia.¹⁸

Az Ákr. Kommentár fenti hivatkozása¹⁹ azt támasztja alá, hogy az eljárás akkor is hivatalból indul,

lapszámában megjelenő cikkében az állatvédelmi hatósági eljárásról, Dr. Kajó Cecília: Félidei összegző az állatvédelmi hatósági eljárásokkal kapcsolatos feladatainkról c. írásában a Jegyző és Közigazgatás c. újság XXII. évfolyam, 2. lapszámában, az alapvető jogok biztosának gyakorlatában (az AJB-608/2021. számú ügy). (2023. 02. 12.)

Ugyanakkor a Budapest Környéki Törvényszék 9.K.702.280/2020/8. számú ítéletében kimondja, hogy „az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. tv. rendelkezései alapján az állatvédelmi hatósági eljárás egy hivatalból induló eljárás, amely a bejelentés után lefolytatott helyszíni szemlén tapasztaltak alapján kerülhet megindításra”. Egyebekben kifejtette, hogy „a Panasztv. 2. § (4) bekezdése alapján a felperes beadványa közérdekű bejelentésnek és panasznak sem tekinthető.” A Kúria, mint az ügyben másodfokon eljáró bíróság sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem indokolta meg kijelentéseit (Kf.V.40.357/2020/4. sz. döntés.)

¹⁶ A közérdekű bejelentések védett elektronikus rendszerével kapcsolatos jogi szabályozást a Panasztörvény tartalmazza, erre jelen dolgozatban nem kívánunk külön kitérni.

¹⁷ Ákr. 37. § (2) bek.

¹⁸ Panasztörvény 2. § (1) bek.

¹⁹ A kérelemre induló eljárások az ügyfajták döntő többségében az ügyfél számára kedvező döntéssel zárul: jogot szereznek, kötelezettség alól mentesülnek, tilalmat oldanak fel velük szemben, stb. A kérelemre induló eljárásoknál az ügyfél az ügy ura.” - ezzel szemben: „a bejelentés (...) a hivatalból induló eljárás kiváltó oka.”

ha a bejelentést az ügyfélnek minősülő civil szervezet teszi, azt sem figyelmen kívül hagyva, hogy tartalmában, értékrendjében a bejelentés megőrzi közérdek mivoltát.

A Veszprémi Törvényszék két döntésében jóváhagyta, hogy a hatóság a civil szervezet kérelmét az Ákr. szerinti ügyféli kérelemként vette be, s e szerint számolta az ügyintézési a határidőt,²⁰ ugyanakkor a 2018-2021. közötti bírósági gyakorlatot tanulmányozva arra jutottam, hogy a bíróság egy döntésében sem vitatta az állatvédelmi bejelentések közérdekű bejelentésként történő intézésének jogszerűségét,²¹ ugyanakkor sem ez, sem az eljárási határidő nem képezte bíróság előtti jogvita tárgyát.

A hatóság válasza a bejelentőnek

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Élelmiszerláncbiztonsági és Állategészségügyi Osztálya SZ-10/105/00461-15/2023. sz. levelében tájékoztatta bejelentőt az alábbiakról:

A járási hivatal jogértelmezése szerint a bejelentés közérdekű bejelentésnek, a bejelentő ügyfélnek minősül, továbbá *„a rendezvényen felmerült állatvédelmi jogszabályokkal kapcsolatos jogsértéssel összefüggésben a bejelentést megelőzően a járási hivatal az SZ-10/105/00461-7/2023. ügyiratszámom Ákr. 104. § (3) bekezdése alapján, mint elsőfokú állatvédelmi hatóság hivatalból közigazgatási eljárást indított, az ügy kivizsgálása folyamatban van. Figyelemmel arra, hogy az Ávtv. 48. § (1) bekezdése szerinti civil szervezeteket az állatok védelmére irányuló és az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban illeti meg az ügyféli jogállás, ezért a hivatalból már megindult hatósági eljárásban a Malacvédő Alapítvány nem minősül ügyfélnek”*.

A Panasztörvény 3. § (1) bek. alapján, amennyiben a bejelentés alaposnak bizonyul, *„gondoskodni kell*

a) a jogszerű vagy a közérdeknek megfelelő állapot helyreállításáról, illetve az egyébként

szükséges intézkedések megtételéről,

²⁰ a 12.K.700.410/2021/17. sz. ügyben a Kormányhivatal is megerősítette, hogy ügyféli kérelemnek kell venni a civil szervezettől érkező állatvédelmi bejelentést. A másik ügy a 11.K.701.180/2021/9. sz. ügy.

²¹ pl. Debreceni Törvényszék 103.K.703.379/2020/14. sz. döntése, Fővárosi Törvényszék 11.K.706.240/2021/14. sz. döntése

- b) a feltárt hibák okainak megszüntetéséről,
- c) az okozott sérelem orvoslásáról és
- d) indokolt esetben a felelősségre vonás kezdeményezéséről.”

Ezen eljárásban a bejelentőt az ügyfél jogállása illeti meg.

A Panasztörvény nem mondja ki, hogy már folyamatban lévő eljárás tekintetében el lehet tekinteni a kérelemre történő eljárás megindításától. Amennyiben a hatóság ennek ellenére mégis így dönt, a korábban megindult hivatalbóli eljárásban bejelentő nem rendelkezik ügyfél-minőséggel, ugyanakkor amennyiben a hivatalbóli eljárás során jogszabálysértés kerül bizonyításra, a bejelentő bejelentése alaposnak bizonyul, ezzel a kérelemmel érintett eljárás lefolytatása indokolt, s ebben az eljárásban bejelentő már ügyfél minőséget kap. A helyzet fonákságát az okozza, hogy nem lehet duplán szankcionálni a jogszabálysértő személyt, az viszont az állatvédelmi jogi garancia megkerülése, hogy a korábban hivatalból megindult eljárásra hivatkozva a bejelentő elveszíti ügyfél-minőségét.

Álláspontom szerint az állatvédelmi bejelentések valóban közérdekű bejelentésnek minősülnek, ezért indokolt a vonatkozó jogszabályok oly módon történő módosítása, amely nem ró dupla eljárási kötelezettséget a hatóságra, ugyanakkor nem sérül a civil szervezet bejelentő az Ávt.-ben garantált ügyfél-minősége.

További kérdéseket vet fel, hogy a szervező közleménye szerint „a rendezvény kezdetétől a helyszínen hivatalból tartózkodó Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály ellenőre semmilyen kifogással nem élt - kiemelt figyelmet fordított a kábítás, s kivéztetés folyamatára-, mindent a jogszabályokban leírtaknak megfelelőnek talált”. Amennyiben a hatóság most megállapítja, hogy a rendezvényen az állatvédelmi jogszabályok megsértésével valósult meg a disznó leölése, ez egyben azt is jelenti, hogy a jelenlévő ellenőr mulasztást követett el. Kérdés az, hogy vizsgálódhat-e a hatóság olyan ügyben, amely ennyire közvetlenül kötődik saját ellenőre jogszerű vagy jogszerűtlen eljárásához, vagy indokolt lenne a kizárása.

Kérdés az, hogy megállapít-e a hatóság jogszabálysértést olyan ügyben, amely ennyire közvetlenül kötődik saját ellenőre jogszerű vagy jogszerűtlen eljárásához.

A bejelentő válaszlevele a hatóságnak

Bejelentő álláspontja szerint a Panasztörvény nem mondja ki, hogy már folyamatban lévő eljárás tekintetében el lehet tekinteni a kérelemre történő eljárás megindításától. Amennyiben a hatóság ennek ellenére mégis így dönt, a korábban megindult hivatalbóli eljárásban bejelentő nem rendelkezik ügyfél-minőséggel, ugyanakkor amennyiben a hivatalbóli eljárás során jogszabálysértés kerül bizonyításra, a bejelentő bejelentése alaposnak bizonyul, ezzel az eljárás kérelemre történő lefolytatása a hatóság jogi kötelezettsége, s ebben az eljárásban bejelentő már ügyfél minőséget kap. A helyzet fonákságát az okozza, hogy nem lehet duplán szankcionálni a jogszabálysértő személyt, de az is a jog és a jogi garancia megkerülése, hogy a korábban hivatalból megindult eljárásra hivatkozva a bejelentő elveszíti ügyfél-minőségét.

Bejelentő kérte a hatóságot, hogy jelölje meg azon jogszabályhelyet, amely alapján a bejelentés fenti kivizsgálásától a hatóság eltekint, és felhívta a figyelmét arra, hogy amennyiben a hivatalbóli eljárás során jogszabálysértés kerül feltárássra, a beadvány a Panasztörvény 3. § (1) bek. alapján alaposnak minősül, és ebben az eljárásban a bejelentő civil szervezet ügyfélnek minősül.

A hatóság végzése

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Élelmiszerláncbiztonsági és Állategészségügyi Osztálya SZ-10/105/00461-25/2023. sz. végzésében megismételte a SZ-10/105/00461-15/2023. sz. levélben foglalt tájékoztatást.²²

A bejelentő közleményei

Magyarország nyolc állatvédő szervezete - az Állatmentő Szolgálat Alapítvány, a Macskaárvaház Alapítvány, a Malacvédő Alapítvány, a MAVEG - Magyar Vegán Egyesület, a Noé Állatotthon

²² Érdekeség, hogy amikor a bejelentő a bejelentést megtette, már 15. alszámmal rendelkezett a hatóság az ügyben, a végzés pedig már a 25. alszámon ment ki, és ez nagyfokú iratmozgásra, iratkezelésre utalhat.

Alapítvány, a PCAS Állatmentés, a Szurkolók az Állatokért Alapítvány, és a Vegán Aktivisták Magyarország / Vegan Activists Hungary - az alábbi közös bejegyzést jelentette meg oldalán²³:

„2023. március 4. Nyíregyháza. Az V. Nyírségi Böllérfesztivál.

Hazánkban létezik egy kivételesen aberrált, kegyetlen, igénytelen állathasználó hagyomány, a böllérfesztivál. Az egy dolog, hogy mérhetetlenül szomorú, hogy 25 ezer embertársunk találta vidám hétvégi szórakozásnak ártatlan állatok életének kioltását, nevetgélve, videózva a szerencsétlen állat életének utolsó perceit, gyermekeiket fotóztatva a véres holttestek mellett.

De a résztvevő bölléreknek nem elegendő a törvény adta keretek a gyilkolásra, az állatok holttestének meggyalázására, az alkohollal megtámogatott viccelődésre mások szenvedésén.

Nem, ők azt a kevés állatvédelmi szabályt is megszegve ami a 'haszonállatokat' védi, élve megperzseltek egy disznót. Azt, aki akkor került vágásra, amikor már minden versenyző csapat elvonszolt egy holttestet, és ő 'feleslegben' ott maradt. Aki végighallgatta 17 társa visítását, haláltusáját, érezte a vérszagot, akit fülénél és farkánál fogva rángattak le az autóról, aki miután elvágta a torkát még mindig megpróbált lábra állni, akinek a fejéhez taglópisztolyt szegeztek, ennek az állatnak a testét elevenen megégették. Látod rajta, hogy már meg sem próbál küzdeni, csak érjen véget a mérhetetlen szenvedés amit ezek az emberek okoznak neki.

De milliónyi társával ellentétben akiknek a megkínzása a szemünk előtt gondosan elrejtve zajlik, ennek a disznónak a szenvedése nem marad megtorlatlanul.

Az Állatmentő Szolgálat Alapítvány, a Macskaárvaház Alapítvány, a Malacvédő Alapítvány, a MAVEG - Magyar Vegán Egyesület, a Noé Állatotthon Alapítvány, a PCAS Állatmentés, a Szurkolók az Állatokért Alapítvány, és a Vegán Aktivisták Magyarország / Vegan Activists Hungary közös feljelentést tesz az ügyben.

Amíg egyetlen állat is az emberi kegyetlenség áldozata, addig feladatunk van, azok hangjának kell lennünk akik nem tudnak kiállni magukért.”

Az állatvédelmi szakjogász képzésen felmerült, hogy mennyiben megfelelő a közlemény tartalma s hanghordozása. Álláspontom szerint e kérdés megválaszolását meg kell, hogy előzze egy másik kérdés: hogy tulajdonképpen mi a célja a közleménynek - tájékoztatás, hangulatkeltés, támogatók szerzése, felhívni a figyelmet a disznóvágás a közleményt kitévő szervek szerinti barbár jellegére,

²³https://kekvillogo.hu/horror-a-nyiregyhazi-bollerfesztivalon-elve-perzseltek-meg-egy-disznot/?fbclid=IwAR0iRGcg8sL5QGGuTYy69h4ikj_PGITpAm-KP8jB63xUGpP7h4Hb_Z7L7HV4, 2023.04.03.

vagy felhívni a figyelmet a konkrét esetre - és kik a címzettjei, a disznóvágást elutasító közösség vagy az egész társadalom.

Amennyiben a poszt célja, hogy a konkrét esetet tárja minél szélesebb körben a nyilvánosság elé, nem nyithat az összes - a jogszabályoknak is megfelelő - böllérfesztivál degradálásával, hiszen ezen a ponton már elveszti a társadalom azon részének figyelmét, amely elfogadja ezt a szokást. Meglehet, hogy az e körbe tartozó olvasók már az első mondatnál legyintenek egyet, és nem olvassák tovább a posztot, mondván, ez is csak egy újabb „sötétzöld” megnyilvánulás.

A közleményt kitevő szervezeteknek hosszútávon egészen biztosan a célja felhívni a figyelmet a böllérfesztiválok kegyetlenségére, és erre szomorú de kiváló lehetőség a nyírségi böllérfesztiválon történtek. Pont ezért nem célravezető a konkrét esetet beágyazni egy a böllérfesztiválokat általánosan lejárató közleménybe.

Amennyiben a két témát, a konkrét esetet és az általános elítélést mégis egy posztban szeretnénk megjelentetni, akkor is érdemes fordítani a sorrenden: a kezdésben írni arról, hogy milyen jogsértés történt a konkrét esetben, majd hozzátenni, hogy ez már sokadik eset, hogy az állatokat felhasználó rendezvények - vélhetően kellő kontroll hiányában - nyilvános állatkínzásba fulladnak, és így levonni a következtetést, hogy valamilyen módon magasabb - jogalkotói vagy hatósági jogalkalmazási - szinten szükséges megfelelőbb garanciák biztosítása, hogy ne történhessenek hasonló esetek.

A Malacvédő Alapítvány a hatóság fenti tájékoztatását követően az alábbi közleményt tette közzé:

„ Közlemény

A 2023. márciusában megrendezett Nyíregyházi Böllérfesztivál rendezvényen történt disznóvágás ügyében:

Szabolcs-Szatmár- Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztálya arról tájékoztatta a bejelentő szervezetet, hogy a bejelentés megtétele előtt hivatalból már eljárást indított, s ezen eljárásban bejelentő nem minősül ügyfélnek.

Ez többek között azt jelenti, hogy bejelentő nem kap részletes tájékoztatást az eljárásról, s nem élhet jogorvoslati joggal, ami sajnálatos, ugyanakkor üdvözljük, hogy a hatóság a jogsértést követően igen hamar és hivatalból megindította az eljárást.”

Ez a közlemény már jóval józanabb hangvételű közlés, mint a korábbi, tárgyilagos, tényszerű tájékoztatás.

A szervező közleménye

Támba Miklós főszervező a Napkorona Hagyományőrző Lovas és Lövész Egyesület részéről az alábbi közleményt jelentette meg a „Száncsengés és Böllerverseny” közösségi oldalon:

„A 2023. 03.04-én Nyíregyházán megtartott több mint két évtizedes múltra visszatekintő XXI. Nemzetközi Böllerverseny és V. Nyírségi Disznótoros Fesztivállal kapcsolatban megjelent álhírekre vonatkozóan 2023.03.24-én - közel három héttel a 2023. március 4-én, Nyíregyházán, a Sóstói Múzeumfaluban megtartott XXI. Nemzetközi Böllerverseny és V. Nyírségi Disznótoros Fesztivál kapcsán - több félrevezető álhír, illetve aggodalmat keltő információ jelent meg egyes sajtóorgánumban, illetve a közösségi médiában. A főszervező Napkorona Hagyományőrző Lovas és Lövész Egyesület rövid reagálása:

Csakúgy, mint az eddigi 20 nemzetközi böllerversenyünkön, 2023. március 4-én is a húsfeldolgozás teljes folyamata (beleértve a szúrást is) az állategészségügyi és állatvédelmi jogszabályokban foglaltaknak megfelelően történt. Mind a jelenlévő 17 csapat követte a főszervező Napkorona Hagyományőrző Lovas és Lövész Egyesület versenykiírását. A rendezvény kezdetétől a helyszínen hivatalból tartózkodó Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály ellenőre semmilyen kifogással nem élt - kiemelt figyelmet fordított a kábítás, s kivézetés folyamatára-, mindent a jogszabályokban leírtaknak megfelelőnek talált. Ezért minden olyan álhírt, ami a több mint két évtizedes múlttal rendelkező böllerversenyünk kapcsán felmerül, s rossz hírünket kelti, határozottan elutasítunk.

A hamis állításokat közlő sajtóorgánumban ellen jogi lépéseket teszünk.

Támba Miklós

főszervező

Napkorona Hagyományőrző Lovas és Lövész Egyesület.

A közlemény felhasználása csakis változtatás nélkül közölhető.”

Ami elsőre szembeötlik, az az ellentmondás, hogy hogyan lehetséges, hogy a közlemény szerint „*a húsfeldolgozás teljes folyamata (beleértve a szűrást is) az állategészségügyi és állatvédelmi jogszabályokban foglaltaknak megfelelően történt*” (és) „*a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály ellenőre semmilyen kifogással nem élt - kiemelt figyelmet fordított a kábítás, s kivézetés folyamatára-, mindent a jogszabályokban leírtaknak megfelelőnek talált*”, miközben a szakértői vélemények alátámasztják az állatkínzás megtörténtét.

Álláspontom szerint a szervező ötféle kommunikációs technika közül választott. E négy variáció szerint

- vagy nem tesz ki közleményt (a hatóság döntéséig),
- vagy annyit ír ki, hogy nem nyilatkozik a hatóság döntéséig, és amennyiben történt jogsértés, megteszi a szükséges intézkedéseket,
- vagy azt írja, hogy nem nyilatkozik a hatóság döntéséig, és amennyiben történt jogsértés, megteszi a szükséges intézkedéseket,
- vagy tagad és visszatámad.

Amennyiben nem a tagadást választja, még dönthet arról is, hogy a felelősséget mennyiben hárítja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály ellenőrére.

A helyes kommunikáció megválasztásának tétje ugyanaz, mint az állatvédő szervezeteknél: a támogatók szerzése, a szervező esetében mindemellett a korábbi támogatók elvesztése.

Mindemellett úgy gondolom, melléfogás azzal érvelni, hogy a böllerverseny több mint két évtizedes múltra tekint vissza, ez a konkrét esetben nem releváns információ, nem lehet ellenérv, még kevésbé magyarázat.

Ugyanilyen balfogásnak gondolom a tagadás-visszatámadás kommunikációt, figyelemmel arra, hogy a videofelvétel nyilvánosságot kapott. A közlemények alapján megállapítható, hogy egészen bizonyos, hogy itt valamelyik oldal tévedésben van, nem látni olyan megoldást, ahol közös nevezőre jutnának, elvégre vagy élt a disznó és megtörtént az állatkínzás, vagy nem.

Ahogy a bejelentést tevő nyolc szervezetnek is átgondoltabb kommunikáció lett volna ajánlatos az első közlemény megtételekor, úgy a szervező részéről is óvatosabb megfogalmazás indokolt a hatósági eljárások lezárultáig.

Amennyiben a hatóság kimondja az állatkínzás megtörténtét, kérdés, hogy a szervező a azt mennyiben hárítja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály ellenőrére, mondván, hogy minden annak tudatában zajlott, hogy a hatósági ellenőr nem emelt kifogást.

Érdekesség egyébként, hogy a február 20-án megjelent beharangozó cikkben a szervezők nevében Tamba Miklós, a Napkorona Hagyományőrző Egyesület elnöke azt nyilatkozta, „*kizárólag mangalica sertésnek a feldolgozása szerepel a versenykiírásban*”.²⁴

Dr. Ulrich Attila alpolgármester beharangozójában sem volt szó a disznók leöléséről²⁵.

A március 30-ai Nyíregyházi Városi Közgyűlésen²⁶

is felmerült a böllérfesztivál kérdése. Babosi György képviselő kifogásolta azt, hogy a városháza nem határolódott el az eseménytől, miután „pénzzel dotálta ezt az eseményt”. A felszólalást követően Dr. Ulrich Attila alpolgármester felszólalásában arról tájékoztatott, hogy az önkormányzat minden ilyen eseményen fizet egy hatósági személynek, aki felügyeli, hogy a jogszabályok betartásra kerüljenek. Az alpolgármester kiemelte, hogy csak részletvideo áll rendelkezésre, a taglópisztollyal való lelövés megtörtént, és a böllér helyesen járt el, amikor a perzselés előtt megmozgatta az állatot, és az állatnak erre nem volt reakciója. Kiemelte azt is, hogy az önkormányzat vezetése nem támogat semmilyen állatkínzást.

²⁴ <https://www.nyiregyhaza.hu/post/bollerverseny-500-forintos-gasztrojegy-es-20-ezer-adag-etel-marcius-4-en-2023-02-20>, 2023.04.12.

²⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=LLhefgSDvuo&t=108s>, 2023.04.12.

²⁶ <https://www.facebook.com/babosigyuri.momentum/videos/167943279510479/>, 2023.04.13.

Zárszó

Dr. Lorászkó Gábor igazságügyi szakértő szavait idézem zárásként: „talán nem is lehetne nagyobb ellenreklámot csinálni a házi vágások ellen. Már az sem fogadható el, ha egy udvarban, otthon történik leölés ezen a módon, de egy elvileg népszerűsítő rendezvényen már valóságos szabotázs, azon túl, hogy - laikusként úgy tűnik - a garázdaság tényállási elemei is teljesülni látszanak”.

Dr. Ulrich Attila alpolgármester a közgyűlésen azt nyilatkozta, a böllérfesztiválban a résztvevők nem a „gyilkolászást”, hanem a létfenntartás egyik elemét látják.

A két nyilatkozat idecitálásával arra a két társadalmi igényre kívánok rávilágítani, amely szerint a disznóvágás és az ehhez kapcsolódó rendezvény olyan hagyomány, amelynek ápolására van igény, ugyanakkor magasabb - jogalkotói vagy hatósági jogalkalmazási - szinten szükséges a jelenleginél megfelelőbb garanciák biztosítása, hogy ne fulladjon a rendezvény állatkínzásba.

Ugyanakkor, ahogy jelen írás elején utaltam rá, megjelent s egyre inkább hangját hallatja az a társadalmi réteg is, amely nem fogadja el az állatok leölését, főképp pedig azt nem fogadja el, hogy az állatok leölése emberek szórakoztatása érdekében történjen.

Való igaz, nehéz az elhatárolás, hogy pl. egy böllérfesztivál mennyiben szolgálja a hagyományápolást, mennyiben az edukációt s mennyiben a szórakoztatást. Társadalmilag ugyan elfogadott tény, hogy a disznóvágás hagyomány, kérdés azonban az, hogy mennyiben van szükség e hagyomány továbbvitelére. Önmagában azért fenntartani egy szokást, mert korábban is létezett, vagy mert korábban széleskörben művelték, álláspontom szerint balgaság, a fejlődés útjában álló akadály, különösen ha más - emberi vagy állati - életek kioltásával jár.

A Központi Statisztikai Hivatal kimutatása szerint 2010 óta folyamatosan csökken a sertések száma Magyarországon, 2021-ben közel 2 millió 700 ezer sertést tartottak nyilván, ebből több mint 770 ezer kisebb gazdaságokban nevelkedett. Vajon a csökkenő tendencia visszafordítható-e a

sertéstartás népszerűsítésével és ehhez mennyit tesz hozzá egy-egy nyilvános disznóvágás, böllérfesztivál, vagy itt az ideje továbblépni, és a rendezvényekről az állatok leölését kihagyni?

E kérdésre annak figyelembevételével kell válaszolnunk, hogy a nyírségi böllérfesztivál nem az első nyilvános fesztivál, ami állatkínzásba torkollik. A 2022. február 26-ai kakucsi Jubileumi Nemzeti Böllérfesztiválon megvalósított disznóvágással kapcsolatosan már megállapította a hatóság az állatkínzást²⁷, és a Malacvédő Alapítvány bejelentése nyomán egy másik Pest megyei rendezvényen történt disznóvágás kivizsgálása is folyamatban van.

Álláspontom szerint minden olyan rendezvény kockázatot jelent állatvédelmi szempontból, az állat jólétére, ahol az állat eszközként van jelen. Figyelemmel arra, hogy a települési önkormányzat jegyzője, a kerületi önkormányzat jegyzője, a fővárosi főjegyző állatvédelmi hatóságként funkcionál, súlyosbítja a helyzetet, ha önkormányzat-közeli szervezésű a jogséttel érintett esemény.

Dr. Lorászki Gábor igazságügyi szakértő meglátása szerint további kérdéseket vet fel, hogy az erőszakot minden szinten korlátozó társadalomban egy élőlény megismételhetetlen életének kioltásának vizuális és akusztikus „élménye” vajon a gyermekek empátiáját milyen módon befolyásolja?

Antal Gábor krízisintervenciós tanácsadó szakpszichológus a kérdés megválaszolásához azt vizsgálta, hogy a gyermek formálódó, plasztikus pszichikumára/érzelmi-központi idegrendszeri belső világára miként hat a nyílt erőszak, pl. állatok leölésének látványa (az ölésre alkalmas vágó-, szúró-, illetve lőfegyverek használatával). Megállapította, hogy az állat fájdalmának és szenvedésének és az

²⁷ Az ügyben a Dabasi Járási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztálya osztályvezetője, járási főállatorvos az alábbi megállapításokat tette (a kakucsi esetről bővebben: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=580841483635530&set=a.2680456332188152>)

"1. a szúrást maga nem a megfelelő helyen és mélységben történt (lásd 3. pont), ezért az állat kivérzése elégtelen és lassú.

2. szükségtelen módon taposnak az állaton, amikor még szemmel láthatóan életben van.

3. a porzólést anélkül kezdik meg, hogy bárkit érdekelne, hogy kimúlt-e az állat.

4. az előző pont okán a sertés akár érezheti is az égetést, de mivel a kiszívás maga is kényszermozgásokkal jár, ez pontosan nem állapítható meg.

Annak időpontja, hogy a sertés mikor vesztette el az eszméletét és melyik időpontban múlt ki végleg, a videóból nem állapítható meg, de annyi bizonyosan, hogy a vele kapcsolatos „munkát” elhamarkodottan és idő előtt kezdték meg. A háttérben hallható szövegből egyértelműen kiderül, hogy a fenti szempontok, miszerint valójában mi is van az állattal, senkit nem érdekel, ehelyett sürgetik egymást. Nyilvánvaló, hogy a cél, a szándék nem az állat kínzása volt, de a látott cselekménysor egyértelműen fölösleges."

A Kakucsi Polgármester Hivatal Jegyzője 540 000 Ft állatvédelmi bírsággal sújtotta a nyolc elkövetőt. Az állattartástól való eltiltást a jegyző mellőzte, azon - álláspontom szerint téves és az előző döntéssel ellentmondásos - indoklással, hogy az elkövetők nem minősülnek állattartónak.

A rendőrség megszüntette az eljárást egyoldalas határozatával, figyelemmel a járási főállatorvos azon megállapítására is, miszerint a „szándék nem az állat kínzása volt”, szándékosság hiányára hivatkozva.

életéért küzdő reakcióinak helyszíni, élő átélése vélhetően tompítja az empátiás készségeket, sőt, adott esetben az agressziós készséget növelheti, felerősítheti, főként, ha rendszeresen, ismétlődő jelleggel kell átélnie ezt a résztvevőnek, akiben az játszódik le: „nem tudok együtt érezni a megölni készülő állattal, ugyanis ha így tennék (mentalizálnék-empatizálnék vele), az megakadályozna a cselekvésben”. E helyett marad az állat leölése. Így a hozzászokás miatt közöny is kialakulhat a gyermek pszichikumában. Mindez nem azt jelenti, hogy minden egyes gyermek a Földön, aki látott disznóvágást, vagy más állat leölését valaha, empátiahiányos és közönyös felnőtté válik egyáltalán, azt azonban egyértelműen állítja a szakember, hogy az ilyen erőszakos, öléses élményingerek hatására növekszik az érzékenység elvesztésének a valószínűsége. Tompulhatnak az észleléseik - mentális szempontból pl. ún. távolítással, elfojtással, hasítással, stb. reagálhatnak a gyermekek a számukra megterhelő érzelmi helyzetre. Akár az állat „tárgyasítása”, tehát tárgyként aposztrofálása is megtörténik a gondolati struktúrákban. Mindez arra vezethető vissza, hogy az emberi psziché (még inkább a kisgyermek pszichéje) mindig próbál valahogyan megküzdeni a számára traumatizáló helyzettel.²⁸ Ne feledjük: ott, ahol azonosulás létre jön tartós mintázatot adva, akkor a gyermek manifeszt le fogja utánozni a felnőtt tevékenységeket.

A fentiek okán talán csak remélhetjük, hogy ha egy gyermek nyílt erőszakos, agresszív, életellenes eseményben is lesz - akaratán kívül! - résztvevő, azt az érzelmileg számára rendkívül megterhelő átélést a későbbiekben majd valahogyan fel tudja dolgozni a belső pszichikumában és az empátiás készsége nem sérül - és nem fogja őt fundamentálisan meghatározni, esetleg egy későbbi agresszív karakternek megágyazva.

Megannyi kérdés, ami rávilágít arra, hogy újra és újra át kell gondolni azon hagyományokra is hivatkozó rendezvények szervezését, amelyek állatvédelmi szempontból aggályosak. Álláspontom szerint soha nem volt az újraértékelésre alkalmasabb időszak, mint a jelen: az állam aktív állatvédelmi szerepvállalásának, az elsőgenerációs állatvédelmi szakjogászok megjelenésének, az állatvédelmi oktatás hangsúlyossá válásának, az állatvédelmi pályázatok megjelenésének, az állatvédelmi hatósági jogalkalmazók szakmai fórumainak egyre hatékonyabbá válásának korában minden adott a fejlődéshez.

²⁸ A szakember szerint itt érdemes végiggondolnunk akár a vágóhídi munkások, mészárosok traumatizáltságát és az abból következő alkohol-, és egyéb szenvedélybetegségeiket. Az érzelmek elnyomása mindig intrapszichés egyensúlyvesztéshez vezet.

Utóirat - az eljárás lezárása:

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Élelmiszerláncbiztonsági és Állategészségügyi Osztálya SZ-10/105/00461-31/2023. sz. végzésében tájékoztatta bejelentőt, hogy „a járási hivatal a bizonyítási eljárást és a tényállás teljes körű tisztázását követően, a jogszabályi kereteket betartva, állatvédelmi bírságot szabott ki az ügyféllel szemben, továbbá, saját költségén a sertések leölése és a kapcsolódó műveletek végzése vonatkozásában állatvédelmi, állatjóléti oktatáson való részvételre kötelezte a jövőbeli állatvédelmi jogsértések megelőzése végett tekintettel arra, hogy az állatok levágásának vagy leölésének védelme kiemelt közösségi érték”.